# Eksik Harç Ödenmeden Dava Sürmez

| MAHKEME | KARAR TARİHİ | SONUÇ |
|---|---|---|
| Anayasa Mahkemesi Genel Kurul (Norm Denetimi) | 13.05.2026 | Ret |

| ESAS NO | KARAR NO | İLGİLİ HÜKÜMLER |
|---|---|---|
| 2025/246 | 2026/108 | 492 s. Harçlar K. 30, 28, HMK 150, 334-340, Anayasa 13, 36, 141 |

ÖZET

Yargılamada tespit edilen değer dilekçedekinden fazlaysa sonraki celseye kadar noksan peşin harç tamamlanmadıkça davaya devam edilmeyeceğine dair Harçlar K. 30 ibareleri; meşru amaç, makul harç, adli yardım ve HMK 150 yenileme imkânı gözetilerek Anayasa'ya uygun bulundu.

**Bu kararın özeti ve değerlendirmesi**
savun.av.tr/eksik-harc-tamamlanmadan-davaya-devam-yok-aym-norm-2026-108/ →

## Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı: 2025/246

Karar Sayısı: 2026/108

Karar Tarihi: 13/5/2026

R.G. Tarih - Sayı: 6/8/2026-33332

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Ankara 73. İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu’nun 30. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “Muhakeme sırasında...” ve “...yalnız o celse için muhakemeye devam olunur, takip eden celseye kadar...” ibarelerinin Anayasa’nın 2., 5., 13., 35., 36., 40. ve 141. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi talebidir.

OLAY: İşçilik alacağından kaynaklanan davada itiraz konusu kuralların Anayasa’ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptalleri için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un itiraz konusu kuralların da yer aldığı 30. maddesi şöyledir:

"Noksan tesbit edilen değer üzerinden harcın ödenmesi:

Madde 30- Muhakeme sırasında tesbit olunan değerin, dava dilekçesinde bildirilen değerden fazla olduğu anlaşılırsa, yalnız o celse için muhakemeye devam olunur, takip eden celseye kadar noksan değer üzerinden peşin karar ve ilam harcı tamamlanmadıkça davaya devam olunmaz. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 409 uncu maddesinde gösterilen süre içinde dosyanın muameleye konulması, noksan olan harcın ödenmesine bağlıdır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca 26/11/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 492 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrasında yargı işlemlerinden anılan Kanun'a ekli (1) Sayılı Tarife'de yazılı olanların yargı harçlarına tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

4. Kanun'un 11. maddesinde genel olarak yargı harçlarını davayı açan veya harca konu olan işlemin yapılmasını isteyen kişilerin ödemekle yükümlü olduğu, 15. maddesinde yargı harçlarının anılan Tarife'de yazılı işlemlerden değer ölçüsüne göre nispi esas üzerinden, işlemin nevi ve mahiyetine göre ise maktu esas üzerinden alınacağı öngörülmüştür.

5. 16. maddede değer ölçüsüne göre harca tabi işlemlerde Tarife'de yazılı değerlerin esas olduğu, değer tayini mümkün olan hâllerde dava dilekçelerinde değer gösterilmesinin zorunlu olduğu belirtilmiş; noksan tespit edilen değerler hakkında 30. maddenin uygulanacağı ifade edilmiştir. 28. maddede de Tarife'de yazılı karar ve ilam harçlarının dörtte birinin peşin, geri kalanının kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödeneceği hükme bağlanmıştır. Kanun'a ekli (1) Sayılı Tarife'nin "(A) Mahkeme Harçları:" başlıklı bölümünün "III – Karar ve ilam harcı:" başlıklı kısmının (1) numaralı fıkrasında düzenlenen nispi karar ve ilam harcının en yüksek oranı binde 68,31 olarak belirlenmiştir.

6. Kanun'un 30. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde ise muhakeme sırasında tespit olunan değerin, dava dilekçesinde bildirilen değerden fazla olduğunun anlaşılması hâlinde yalnız o celse için muhakemeye devam olunacağı, takip eden celseye kadar noksan değer üzerinden peşin karar ve ilam harcı tamamlanmadıkça davaya devam olunmayacağı hüküm altına alınmıştır. Söz konusu cümlede yer alan "Muhakeme sırasında..." ve "...yalnız o celse için muhakemeye devam olunur, takip eden celseye kadar..." ibareleri itiraz konusu kuralları oluşturmaktadır. Anılan fıkranın

ikinci cümlesinde de mülga 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 409. maddesinde gösterilen süre içinde dosyanın işleme konulmasının noksan olan harcın ödenmesine bağlı olduğu düzenlenmiştir.

7. Mülga 1086 sayılı Kanun'un 409. maddesinde dosyanın işlemden kaldırılması, yenilenmesi ve davanın açılmamış sayılmasına ilişkin hususların düzenlendiği görülmektedir. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 447. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca 492 sayılı Kanun'un 30. maddesinde mülga 1086 sayılı Kanun'un 409. maddesine yapılan atfın anılan hükme karşılık gelen 6100 sayılı Kanun'un "Tarafların duruşmaya gelmemesi, sonuçları ve davanın açılmamış sayılması" başlıklı 150. maddesine yapıldığı anlaşılmaktadır.

8. Bu itibarla kurallar uyarınca değer ölçüsüne göre harca tabi işlemlerde dava dilekçesindeki değerin tespit olunan değerden az olduğunun anlaşılması durumunda yalnızca o celse için yargılamaya devam edilecektir. Bir sonraki celseye kadar noksan değer üzerinden peşin karar ve ilam harcı tamamlanmadıkça davaya devam edilmesi mümkün değildir.

B. İtirazın Gerekçesi

9. Başvuru kararında özetle; itiraz konusu kurallarla davanın esası hakkında karar verilmeksizin harcın ikmal edilmek zorunda bırakılmasının hukuki belirlilik ilkesini ihlal ettiği, tamamlama harcının yatırılmaması hâlinde dosyanın işlemden kaldırılacağının öngörülmesinin adalete erişim hakkına orantısız bir sınırlama getirdiği, harcın tamamlanması için duruşmanın ertelenmesine karar verilmesinin ise yargılamanın uzamasına ve bu suretle alacaklının alacağına kavuşamamasına neden olacağı, uzun süren yargılama sonunda davanın reddi hâlinde karar kesinleşince iade edilecek nispi harcın da değer kaybedebileceği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 5., 13., 35., 36., 40. ve 141. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

10. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir." denilmektedir. Anılan maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir (AYM, E.2021/9, K.2022/4, 26/1/2022, § 28).

11. Hak arama özgürlüğünün temel unsurlarından biri mahkemeye erişim hakkıdır. Mahkemeye erişim hakkı, hukuki bir uyuşmazlığın bu konuda karar verme yetkisine sahip bir mahkeme önüne götürülmesi hakkını da kapsar. Kişinin uğradığı bir haksızlığa veya zarara karşı kendisini savunabilmesinin ya da maruz kaldığı haksız bir uygulama veya işleme karşı haklılığını ileri sürüp kanıtlayabilmesinin, zararını giderebilmesinin en etkili ve güvenceli yolu yargı mercileri önünde dava hakkını kullanabilmesidir (AYM, E.2021/20, K.2022/84, 30/6/2022, § 10).

12. Yargılama sırasında dava değerinin dava dilekçesinde belirtilenden fazla olduğunun anlaşılması hâlinde yalnızca o celse için yargılamaya devam edileceğini ve takip eden celseye

kadar noksan değer üzerinden peşin karar ve ilam harcı tamamlanmadıkça davaya devam olunmayacağını öngören itiraz konusu kuralların mahkemeye erişim hakkını sınırladığı açıktır.

13. Anayasa'nın 13. maddesinde "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz." denilmektedir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına sınırlama getiren düzenlemelerin kanunla yapılması, ayrıca Anayasa'da öngörülen sınırlama sebebine uygun ve ölçülü olması gerekir.

14. Bu kapsamda anılan hakkı sınırlamaya yönelik bir kanuni düzenlemenin şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olması gerekir.

15. Esasen temel hakları sınırlayan kanunun bu niteliklere sahip olması Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Kanunda bulunması gereken bu nitelikler hukuki güvenliğin sağlanması bakımından da zorunludur. Zira bu ilke hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddesinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye bağlanan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır.

16. Kurallara göre noksan dava değeri üzerinden peşin karar ve ilam harcı tamamlanmadıkça davaya devam edilmesi mümkün değildir. Bu itibarla yargı harçları ve bu harçların ödenmemesi durumunda doğacak hukuki sonucun herhangi bir duraksamaya neden olmayacak şekilde açık ve net olarak düzenlendiği dikkate alındığında kuralların kanunilik şartını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

17. Anayasa'nın 36. maddesinde mahkemeye erişim hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevler, özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebilir.

18. Anayasa'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrasında "Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir." denilmektedir. Yargı mercilerinin makul olmayan bir iş yüküyle karşı karşıya kalmaları hâlinde anılan görevi yerine getirmeleri güçleşebilecektir. Bu bağlamda kanun koyucu yargı mercilerinin gereksiz bir iş yüküyle karşılaşmasını engelleyecek nitelikte düzenlemeler öngörebilir (aynı yöndeki değerlendirme için bkz. AYM, E.2022/61, K.2022/101, 8/9/2022, § 32).

19. 492 sayılı Kanun'un gerekçesinde harç, kişilerin özel menfaatlerine ilişkin olarak kamu kurumları ve hizmetlerinden faydalanmaları karşılığında yaptıkları ödemeler şeklinde tanımlanmıştır. Bununla birlikte karar ve ilam harcının yargı mercilerine gereksiz talepler yöneltilmesini engelleme işlevine de sahip olduğu açıktır (AYM, E.2024/6, K.2024/204, 4/12/2024, § 27).

20. Bu itibarla davaya devam edilebilmesini bir sonraki celseye kadar noksan dava değeri üzerinden peşin karar ve ilam harcının tamamlanması şartına bağlayan kuralların adalet hizmetinin sağlıklı şekilde işlemesini sağlamaya yönelik meşru bir amacının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

21. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca mahkemeye erişim hakkına getirilecek sınırlamaların ölçülü olması gerekir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen sınırlamanın amaca ulaşmaya elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmasını, diğer bir ifadeyle aynı amaca daha hafif bir sınırlama ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise hakka getirilen sınırlama ile amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir.

22. Noksan harcın ödenmemesi durumunda davaya devam edilmemesinin anılan harcın işlevinin gerçekleşmesine katkı sunacağı kuşkusuzdur.

23. Diğer yandan vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklere yönelik politikanın belirlenmesi ve uygulanması bakımından kamu makamları geniş bir takdir yetkisine sahiptir ((emsal başvuru) [1.B.], B. No: 2016/72712, 8/9/2020, § 46). Bu bağlamda yargı harçlarının ödenme zamanı ile ödenmemesi durumunda doğacak hukuki sonucun belirlenmesi kanun koyucunun takdirindedir (AYM, E.2024/6, K.2024/204, 4/12/2024, § 49).

24. Ayrıca noksan harcın ödenmesinin yargılamaya devam edebilme şartı olarak öngörülmesi yerine eksik ödendiği anlaşılan harcın tahsilinin yargılamanın sonlanmasına kadar ötelenmesinin de başvurulabilecek ve mahkemeye erişim hakkına daha hafif müdahale oluşturan bir yöntem ve araç olduğu kuşkusuzdur. Ancak kanun koyucunun daha hafif müdahale oluşturan bir aracı seçme yükümlülüğü altında olduğunun söylenebilmesi için söz konusu aracın, öngörülen meşru amaca ulaşılmasını sağlaması gerekmektedir. Daha hafif müdahale oluşturan aracın, hedeflenen amaca ulaşılmasını sağlamayabileceği hususunda makul kuşkuların bulunması hâlinde kanun koyucunun daha hafif müdahale oluşturan aracı seçme yükümlülüğü söz konusu olmaz. Karar ve ilam harcının dörtte birinin peşin alınmasının amacı gereksiz ve temelsiz davaların açılmasını önlemek olup anılan harcın dörtte birinin peşin ödenecek olması kişiyi dava açma hususunda daha dikkatli davranmaya itebilir ve gereksiz yere dava açmaktan caydırabilir. Eksik karar ve ilam harcının hemen tahsil edilmemesi ise söz konusu harcın gereksiz davaların açılması bakımından caydırıcılığı sağlama fonksiyonunu zayıflatabilecektir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkına daha hafif bir müdahale teşkil etmekle birlikte harcın gereksiz yere dava açmaktan caydırma fonksiyonunu zayıflatan söz konusu yöntemi tercih etmeyen kanun koyucunun, takdir yetkisinin sınırlarının dışına taştığının kabulü mümkün görülmemiştir.

25. Bu itibarla bir sonraki celseye kadar noksan dava değeri üzerinden peşin karar ve ilam harcının tamamlanmaması hâlinde davaya devam edilmeyeceğini öngören kuralların anılan meşru amaca

ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

26. Bununla birlikte orantılılık alt ilkesi gereğince kuralların davacıya aşırı bir külfet yüklememesi gerekir. Başka bir ifadeyle kurallarda mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlama ile söz konusu meşru amaç arasında makul bir dengenin sağlanması gerekmektedir.

27. Kanun koyucunun yargı hizmetlerinin sunulması karşılığında harç alınmasına yönelik düzenleme yapma yetkisi bulunmakla birlikte yargı harçlarının mahkemeye erişim hakkı üzerindeki etkileri dikkate alınmak suretiyle bu harçların miktarının makul düzeyde belirlenmesi ve ödeme gücü bulunmayanlar yönünden etkili bir adli yardım sisteminin öngörülmesi gerekir (AYM, E.2011/54, K.2011/142, 20/10/2011).

28. Bu bağlamda 492 sayılı Kanun'a ekli (1) Sayılı Tarife'de yargı harçlarının miktar ve oranlarının makul şekilde belirlenmediği söylenemez. Ayrıca 6100 sayılı Kanun'un 334 ila 340. maddelerinde yargı harcı ödemekle yükümlü kişinin ekonomik gücünün zayıf olması hâlinde işletilebilecek adli yardım sistemi de öngörülmüştür (AYM, E.2024/6, K.2024/204, 4/12/2024, § 52).

29. Kurallar uyarınca noksan harcın bir sonraki celseye kadar tamamlanması öngörülerek davacılara söz konusu harcın tamamlanması için makul bir süre de tanındığı anlaşılmaktadır. Diğer yandan davanın sonucuna bağlı olarak davacının yargı harçları kapsamında ödediği tutarı geri alabilmesinin mümkün olduğu da açıktır.

30. Buna göre karar ve ilam harcı oranı ve miktarının makul düzeyde belirlendiği, anılan Tarife'ye göre hesaplanan nispi karar ve ilam harcının yalnızca dörtte birinin peşin ödenmesinin öngörüldüğü ve ödeme gücü zayıf kişiler yönünden uygulanabilecek adli yardım sisteminin bulunduğu gözetildiğinde adalet hizmetinin sağlıklı şekilde işlemesine hizmet eden kuralların anılan hizmetten yararlanacak kişilere katlanamayacakları bir külfet yüklediği söylenemez.

31. Ayrıca bir sonraki celseye kadar noksan dava değeri üzerinden peşin karar ve ilam harcının ödenmemesi nedeniyle dosyanın işlemden kaldırılması hâlinde de 6100 sayılı Kanun'un 150. maddesinde öngörülen süre içinde noksan harcın ödenmesi suretiyle davaya devam edilebilmesi mümkündür.

32. Bu itibarla muhakeme sırasında tespit olunan değerin dava dilekçesinde bildirilen değerden fazla olduğunun anlaşılması hâlinde yalnız o celse için muhakemeye devam olunacağını, takip eden celseye kadar noksan değer üzerinden peşin karar ve ilam harcı tamamlanmadıkça davaya devam olunmayacağını öngören kuralların mahkemeye erişim hakkına orantısız bir müdahalede bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. AYM, E.2024/6, K.2024/204, 4/12/2024, § 57; AYM, E.2018/150, K.2019/79, 16/10/2019, § 18).

33. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2., 35., 40. ve 141. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 13. ve 36. maddeleri yönünden yapılan

değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 35., 40. ve 141. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 30. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "Muhakeme sırasında..." ve "...yalnız o celse için muhakemeye devam olunur, takip eden celseye kadar..." ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE 13/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.